

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
**“ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ
ТА ПАТОПСИХОЛОГІЯ”**
(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри медичної психології та психокорекції
МАУП *Л. О. Федосовою*

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології та психокорекції
(протокол № 7 від 01.04.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Федосова Л. О. Навчальна програма дисципліни “Дитяча психологія та патопсихологія” (для бакалаврів, спеціалістів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Дитяча психологія та патопсихологія”, вказівки до проведення семінарських занять, теми і плани семінарських занять, теми рефератів, питання для самоконтролю, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Дитяча психологія та патопсихологія” є складовою програми професійної підготовки бакалаврів і спеціалістів, які навчаються в МАУП, і необхідна майбутнім психологам, які працюватимуть з дітьми та підлітками з порушеною поведінкою, соціальною дезадаптацією або проявами психічного захворювання. Предметом дитячої психології та патопсихології є вивчення нормального та порушеного психічного розвитку дитини, що потребує знань окремих розділів психології та медичних наук (психіатрії, педіатрії). *Мета* дисципліни — навчити студентів проводити експериментально-психологічне дослідження здорових і психічно хворих дітей у різні вікові періоди їх розвитку та порівнювати його висновки з результатами клініко-психопатологічного обстеження, а також здійснювати психологічну корекцію. Сучасна дитяча психологія та патопсихологія має багато напрямів, із своєю теоретико-концептуальною базою та методологічними принципами дослідження. Останніми роками у вітчизняній психології більше уваги почали приділяти методам корекції порушень психічних процесів та емоційно-вольової сфери особистості.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПАТОПСИХОЛОГІЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля та теми
1	2
	Змістовий модуль I. Предмет “Дитяча психологія та патопсихологія”. Психічний розвиток дитини. Поняття норми та патології
1	Дитяча психологія та патопсихологія як наука. Методи дослідження
2	Психічний розвиток дитини. Порушення психічного розвитку
3	Психічна норма та патологія

1	2
	Змістовий модуль II. Психічні процеси та їх порушення у дитячому віці
4	Відчуття і сприйняття
5	Увага і пам'ять
6	Мислення та мова
7	Емоції, почуття і воля
8	Свідомість
	Змістовий модуль III. Особистісний розвиток дитини та його порушення у різні вікові періоди
9	Особистісний розвиток дитини
10	Психологія підліткового віку
	Змістовий модуль IV. Психопатологія дитячого віку
11	Психогенні захворювання. Ендореактивні стани
12	Психосоматичні та соматопсихічні розлади у дітей і підлітків
13	Органічні розлади
14	Шизофренія. Аутичні розлади
	Змістовий модуль V. Методи психологічної допомоги дітям з відхиленнями від нормального розвитку
15	Психологічне консультування і корекція
Разом годин: 30	

МАУП

ЗМІСТ
дисципліни
“ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПАТОПСИХОЛОГІЯ”

Змістовий модуль І. Предмет “Дитяча психологія та патопсихологія”. Психічний розвиток дитини. Поняття норми та патології

***Тема 1. Дитяча психологія та патопсихологія як наука.
Методи дослідження***

Предмет, завдання, основні розділи дитячої психології та патопсихології. Місце дитячої психології та патопсихології в системі психологічних і медичних наук. Основні етапи розвитку дитячої психології. Сучасна дитяча психологія та патопсихологія. Загальна характеристика методів дослідження. Метод спостереження. Експериментальні методи. Мета, завдання, вибір методу дослідження. Обробка експериментальних даних. Нейропсихологічне дослідження дітей.

Література [1; 3; 8; 9; 14]

Тема 2. Психічний розвиток дитини. Порушення психічного розвитку

Поняття психічного розвитку. Основні теорії психічного розвитку. Показники та фактори розвитку. Періодизація розвитку дитини. Роль діяльності у розвитку дитини. Характеристика різних видів діяльності дитини. Чинники, що призводять до порушення психічного розвитку. Порушення психічного розвитку через захворювання. Структура первинного і вторинного дефектів. Частковий і загальний характер порушення психічного розвитку. Порушення міжфункціональної взаємодії.

Література [8; 9; 12; 17; 22; 24]

Тема 3. Психічна норма та патологія

Психічна норма, основні критерії. Психічні захворювання у дітей. Симптоми та синдроми у психіатрії. Психопатологічні та патопсихологічні синдроми. Діагностика психічних захворювань. Класифікація психічних захворювань. Перебіг психічних захворювань.

Література [1; 5; 12; 16]

Змістовий модуль II. Психічні процеси та їх порушення у дитячому віці

Тема 4. Відчуття і сприйняття

Характеристика відчуттів і сприйняття. Розвиток відчуттів і сприйняття у дітей. Патологія відчуттів. Порушення сприйняття. Клінічні характеристики. Психологічні механізми сприйняття. Агнозії. Псевдоагнозії. Порушення особистісного компонента сприйняття. Методи дослідження.

Література [3; 8; 9; 11; 12; 14]

Тема 5. Увага і пам'ять

Характеристика уваги. Розвиток уваги в різні періоди дитинства. Порушення уваги. Методи дослідження. Характеристика пам'яті та уваги. Розвиток пам'яті й уваги в різні періоди дитинства. Порушення пам'яті та уваги. Методи дослідження пам'яті, уваги.

Література [8; 9; 11; 12]

Тема 6. Мислення та мова

Загальна характеристика мислення. Основні етапи розвитку мислення. Розвиток мислення у дошкільному віці. Розвиток мислення у молодшому шкільному віці. Порушення мислення. Методи дослідження мислення у дітей. Затримка психічного розвитку. Розумова відсталість. Загальна характеристика мови. Розвиток мови у різні періоди: раннє дитинство, дошкільний вік, молодший шкільний вік. Порушення мовлення. Методи дослідження порушення мовлення.

Література [3; 5; 8; 9; 11; 12]

Тема 7. Емоції, почуття і воля

Загальна характеристика емоційно-афективної сфери, почуттів. Розвиток емоційно-афективної сфери і почуттів у різні періоди: ранньому дитинстві, дошкільному віці, молодшому шкільному віці, підлітковому віці. Порушення емоційно-афективної сфери. Методи дослідження емоційно-афективних порушень. Загальна характеристика вольових дій. Виникнення та розвиток волі. Розвиток мови в різні періоди: раннє дитинство, дошкільний вік, молодший шкільний вік. Вольові порушення. Методи дослідження волі.

Література [3; 5; 8; 9; 11; 12]

Тема 8. Свідомість

Розуміння свідомості у філософії, психології, психіатрії. Психологічна характеристика порушень свідомості. Проблема свідомого та несвідомого. Психоаналітична концепція несвідомого. Клінічна характеристика порушень свідомості.

Література [5; 12; 13; 16]

Змістовий модуль III. Особистісний розвиток дитини та його порушення у різні вікові періоди

Тема 9. Особистісний розвиток дитини

Загальна характеристика особистості. Поняття, темперамент, характер. Розвиток особистості в різні періоди: переддошкільний, дошкільний, молодший шкільний вік. Вплив сім'ї, соціального оточення, виховання на розвиток особистості. Порушення розвитку особистості. Характерологічні та патохарактерологічні реакції. Інфантизм. Психічна депривація. Психологічна готовність дітей до школи. Методи дослідження відхилення у особистісному розвитку дітей.

Література [5; 8; 9; 11]

Тема 10. Психологія підліткового віку

Періодизація підліткового віку. Психічний розвиток і формування особистості у підлітковому віці: пізнавальні процеси, емоції, відчуття самосвідомості. Характерологічні реакції. Основні етапи соціалізації підлітків: взаємовідносини з дорослими, підлітками, самовизначення. Соціальна дезадаптація. Патохарактерологічні реакції як форми порушеної поведінки. Делінквентна та кримінальна поведінка. Агресивна поведінка. Адиктивна (залежна) поведінка. Порушення психосексуального розвитку. Аутоагресивна поведінка. Гострі адиктивні реакції. Допомога на кризових етапах. Поняття акцентуації. Види акцентуацій. Методи дослідження особистості. Психопатії як аномалії розвитку особистості. Психологічна сутність психопатій.

Література [6; 7; 11; 13]

Змістовий модуль IV. Психопатологія дитячого віку

Тема 11. Психогенні захворювання. Ендореактивні стани

Поняття психічної травми. Невротичні розлади, пов'язані із стресом, і соматоформні розлади. Психологічні особливості і внутрішньоособистісний конфлікт при неврозах. Психогенні патологічні формування особистості. Методи дослідження дітей та підлітків з психогенними захворюваннями. Поняття ендореактивних станів. Нервова анорексія. Дисморфофобія.

Література [1; 5; 7; 9; 21]

Тема 12. Психосоматичні та соматопсихічні розлади у дітей і підлітків

Сучасні погляди на психосоматичні захворювання. Види стресів, що призводять до психосоматичних захворювань. Основні психосоматичні захворювання. Етіологія, патогенез соматопсихічних розладів. Психічні розлади при соматичних захворюваннях у дітей і підлітків. Психологія хворої дитини. Формування поняття смерті у дитячому віці і реакція на процес помирання. Психологічні наслідки відриву дітей від сім'ї при госпіталізації у лікарню.

Література [4; 16]

Тема 13. Органічні розлади

Мінімальна мозкова дисфункція (ММД). Міжпівкульова дисфункція. Епілепсія. Екзогенно-органічний патопсихологічний синдром. Органічні деменції. Методи патопсихологічного дослідження при органічних розладах.

Література [1; 5; 9]

Тема 14. Шизофренія. Аутичні розлади

Шизофренія у дитячому та підлітковому віці. Основні клінічні синдроми шизофренії. Патопсихологічне обстеження при шизофренії. Шизофренічний патопсихологічний синдром. Аутичні розлади у дітей. Основні клінічні симптоми аутизму. Варіанти аутизму. Патопсихологічне обстеження дітей з аутизмом.

Література [1; 5; 7; 9]

Змістовий модуль V. Методи психологічної допомоги дітям з відхиленнями від нормального розвитку

Тема 15. Психологічне консультування і корекція

Мета і принципи психологічного консультування дітей. Корируюча робота дитячого психолога. Психотренінг. Психолого-педагогічна корекція. Школи для дітей з відхиленням у розвитку.

Література [9; 12; 13]

ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ з дисципліни “ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПАТОПСИХОЛОГІЯ”

Вивчення теоретичних аспектів навчальної дисципліни “Дитяча психологія та патопсихологія” передбачає підготовку студентів до семінарських занять, метою яких є реалізація знань, здобутих у процесі прослуховування лекцій і самостійної роботи з підручниками та фаховою літературою. Під час семінарських занять проводиться усне опитування і тестування студентів.

У процесі підготовки до семінарських занять студент повинен дати розгорнуту відповідь на питання та відповісти на тестові завдання. Позитивним моментом підготовки до семінарських занять є написання реферату або змістовної доповіді.

Основним завданням реферату є висвітлення конкретного питання з курсу на основі літератури, опрацьованої в процесі самостійної роботи.

Реферат має такі основні структурні елементи: вступ, де обґрунтовується актуальність обраної теми і формулюється мета і завдання дослідження; основна частина; висновки, а також список літератури, який має включати не менше шести позицій, оформлених за існуючими бібліографічними вимогами. Обсяг реферату – 10–15 аркушів формату А4; 14 шрифтом, 1,5 інтервалом (поля: верхнє та нижнє 2 см, праве 1,0 см, ліве 2,5 см).

На титульній сторінці реферату вказується назва установи, в якій виконується робота, прізвище, ім'я, по батькові автора, тема, номер групи і назва факультету, на якому навчається студент.

Непідготовленість студента до семінару чи його відсутність на занятті розцінюється як академічна заборгованість, наявність якої є підставою недопущення до складання заліку.

ТЕМИ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. ТЕМИ РЕФЕРАТИВ

Тема 1. Предмет “Дитяча психологія та патопсихологія”. Психічний розвиток дитини. Поняття норми та патології

1. Предмет та завдання дитячої патопсихології.
2. Місце дитячої патопсихології в системі психологічних і медичних наук, взаємозв'язок з іншими дисциплінами.
3. Детермінанти відхилень у розвитку особистості у різних вікових групах.
4. Первинний, вторинний дефект.

Теми рефератів

1. Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей.
2. Взаємозв'язок відхилень у функціонуванні психічних процесів та особистісному розвитку дитини.
3. Частковий і загальний характер порушень психічного розвитку.
4. Порушення міжфункціональної взаємодії.

Тема 2. Особистісний розвиток дитини та його порушення у різні вікові періоди

1. Особливості дослідження психічних процесів і станів у дітей.
2. Дослідження психічних процесів у дітей шкільного віку.
3. Методи дослідження структурних компонентів дитячої особистості.
4. Соціально дезадаптована поведінка неповнолітніх.
5. Порушення стосунків дитини й дорослого як першоджерело соціальної дезадаптації.
6. Адиктивна і кримінальна поведінка як крайні форми соціальної дезадаптації.

Теми рефератів

1. Порушення психічних процесів у дітей та методи їх дослідження.
2. Патопсихологічне обстеження дітей дошкільного віку.
3. Нейропсихологічне дослідження дітей.
4. Порушення психічного розвитку в підлітковому віці.
5. Новоутворення в структурі особистості дитини, які перешкоджають процесу соціалізації.

Тема 3. Психічні процеси та їх порушення у дитячому віці

1. Патологія відчуттів, порушення сприйняття у дітей.
2. Розвиток пам'яті й уваги в різні періоди дитинства. Порушення та методи дослідження.
3. Основні етапи розвитку мислення. Порушення та методи дослідження мислення у дітей.
4. Розвиток мови у різні вікові періоди. Порушення мовлення та методи дослідження.

Теми рефератів

1. Порушення емоційно-афективної сфери та їх методи дослідження.
2. Вольові порушення в дитячому віці. Методи дослідження волі.
3. Психологічна характеристика порушень свідомості у дітей.

Тема 4. Психопатологія дитячого віку

1. Акцентуації та психопатії. Типи акцентуацій за О. Лічко та К. Леонгардом.
2. Невротичні розлади.
3. Затримка психічного розвитку (ЗПР).
4. Дисгармонійний психофізичний інфантилізм. Органічний інфантилізм.
5. Розумова відсталість. Причини. Ступені: ідіотія, імбецильність, дебільність.

Теми рефератів

1. Характеристика основних типів акцентуацій.
2. Порушення потягів.
3. Розумова відсталість. Порушення, пов'язані з розвитком.

4. ЗПР в зв'язку з педагогічною та мікросоціальною занедбаністю.
5. Диференційна діагностика ЗПР та розумової відсталості.

Тема 5. Психопатологія дитячого віку (продовження)

1. Органічні синдроми й розлади.
2. Міжпівкульова дисфункція.
3. порушення мовлення.
4. Аутизм. Групи дитячого аутизму. Діагностика.
5. Залежність дисгармонійного розвитку від порушень емоційної регуляції.

Теми рефератів

1. Мінімальна мозкова дисфункція. Причини. Прояви.
2. Психологічні особливості та внутрішньоособистісний конфлікт при неврозах.
3. Епілесія. Різноманітні форми епілепсії у дітей.
4. Істеричний невроз, невроз нав'язливих станів, фобічний невроз.
5. Форми психопатій.

Тема 6. Методи психологічної допомоги дітям з відхиленнями від нормального розвитку

1. Психологічне консультування і корекція.
2. Коригуюча робота дитячого психолога.
3. Індивідуальна та групова психологічна корекція.
4. Школи для дітей з відхиленням у розвитку.

Теми рефератів

1. Мета і принципи психологічного консультування дітей.
2. Психотренінг.
3. Психолого-педагогічна корекція.
4. Зміна соціальної ситуації як один із методів психологічної корекції.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання дитячої психології та патопсихології.
2. Зв'язок дитячої психології та патопсихології з іншими дисциплінами.

3. Значення нейропсихології для дитячої психології та патопсихології.
4. Нейропсихологічне дослідження дітей.
5. Сфери застосування дитячої патопсихології.
6. Етапи розвитку дитячої патопсихології.
7. Методи дослідження в дитячій психології.
8. Особливості дослідження психічних процесів у дітей.
9. Експериментальні методи дослідження.
10. Періодизація розвитку дитини.
11. Теорії психічного розвитку.
12. Концепція психічного розвитку Л. С. Виготського.
13. Діяльність і розвиток дитини.
14. Роль гри в розвитку дитини.
15. Основні чинники, що призводять до порушень психічного розвитку.
16. Поняття норми та патології.
17. Порушення особистісного розвитку.
18. Депривація та її роль у порушенні розвитку дитини.
19. Поняття первинного та вторинного дефектів.
20. Типи реагування особистості на первинний дефект.
21. Діагностика первинних дефектів.
22. Часткові порушення психічного розвитку.
23. Загальні порушення психічного розвитку.
24. Сенситивні періоди розвитку психічних функцій.
25. Регрес психічних функцій.
26. Варіанти порушення міжфункціональної взаємодії.
27. Порушення темпу психічного розвитку.
28. Захворювання, при яких спостерігаються порушення темпу психічного розвитку.
29. Діагностика психічних захворювань.
30. Основні психопатологічні синдроми.
31. Основні патопсихологічні синдроми.
32. Принципи класифікації психічних захворювань.
33. Розвиток почуття і сприйняття у дітей.
34. Поняття ілюзії, галюцинації.
35. Захворювання, при яких порушується сприйняття.
36. Агнозії. Види агнозії.
37. Стани деперсоналізації та дереалізації.
38. Порушення мотиваційного компонента сприйняття.

39. порушення уваги у дітей.
40. методи дослідження уваги у дітей, підлітків.
41. розвиток пам'яті у дітей.
42. форми порушення пам'яті у дітей.
43. захворювання, при яких у дітей найбільше страждає пам'ять.
44. методи дослідження пам'яті.
45. механізми пам'яті.
46. порушення мотиваційного компонента пам'яті.
47. співвідношення порушення пам'яті і уваги.
48. особливості порушення безпосередньої та опосередкованої пам'яті при різних захворюваннях.
49. етапи розвитку мислення у дітей.
50. основні операції мислення.
51. форми мислення, їх структура.
52. поняття "асоціація". методи дослідження асоціативного процесу.
53. клінічна класифікація порушень мислення.
54. патопсихологічна класифікація порушень мислення.
55. надцінні ідеї у дітей та підлітків.
56. нав'язливі думки та дії.
57. психологічні і біологічні механізми нав'язливих станів.
58. поняття маячення.
59. основні маячні синдроми.
60. особливості маячних ідей у дітей і підлітків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Атлас для експериментального дослідження відхилень в психічній діяльності людини.* — К., 1980.
2. *Байярд Д., Байярд К.* Ваш неспокійний підліток. — М., 1991.
3. *Бендлер Р., Гріндер Д., Сатурн В.* Сімейна психотерапія. — Ворожж, 1993.
4. *Берн Е.* Транзакційний аналіз і психотерапія. — СПб., 1992.
5. *Блейхер В. М., Бурлачук Л. Ф.* Психологічна діагностика інтелекту і особистості. — К., 1987.
6. *Блейхер В. М.* Клінічна патопсихологія. — Ташкент, 1976.
7. *Блейхер В. М., Крук І. В.* Патопсихологічна діагностика. — К., 1985.

8. *Блейхер В. М.* Патопсихологічна діагностика. — К., 1986.
9. *Буянов М. И.* Ребенок из неблагополучной семьи. — М., 1988.
10. *Валлон А.* Психическое развитие ребенка. — М., 1967.
11. *Волков Б. С.* Задачи и упражнения по детской психологии. — М., 1991.
12. *Выгодский Л. С.* Собрание сочинений: В 6 т. — М., 1984. — Т. 3, 5.
13. *Гарбузов В. И.* Нервные дети. — Л.; М., 1990.
14. *Грехем Дж.* Как стать родителем самому себе. — М., 1993.
15. *Гроф С.* За пределами мозга. — М., 1992.
16. *Диагностическая и коррекционная работа школьного психолога /* Под ред. И. В. Дубровиной и др. — М., 1987.
17. *Диагностическая и коррекционная работа школьного психолога.* — М., 1987.
18. *Диагностика* психического развития. — Прага, 1978.
19. *Захаров А. И.* Психотерапия неврозов у детей и подростков. — М., 1982.
20. *Зимбардо Ф.* Застенчивость: Пер. с англ. — М., 1991.
21. *Зейгарник Б. В.* Личность и патология деятельности. — М., 1971.
22. *Зейгарник Б. В.* Патопсихология. — М., 1986.
23. *Короленко Ц. П., Фролов Г. В.* Воображение в норме и патологии. — Новосибирск, 1975.
24. *Лучшие* психологические тесты для профотбора и профориентации. — Петрозаводск, 1992.
25. *Лебединский В. В.* Нарушение психического развития детей. — М., 1985.
26. *Практикум* по патопсихологии. — М., 1987.
27. *Рабочая книга* школьного психолога / Под ред. М. В. Дубровиной. — М., 1991.
28. *Раттер М.* Помощь трудным детям. — М., 1987.
29. *Рубинштейн С. Я.* Экспериментальные методики патопсихологии. — М., 1970
30. *Стадненко Н. М. и др.* Диагностика отклонений в умственном развитии учащихся: Пособие для учителя. — К., 1991.
31. *Сухарева Г. Е.* лекции по психиатрии детского возраста. — М., 1974.
32. *Физиология* человека / Под ред. П. И. Косицкого. — М., 1985.
33. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. — М., 1990.
34. *Фрейд А.* Психология «Я» и защитные механизмы. — М., 1993.

35. *Фрейд З.* Психология бессознательного / Под ред. М. Г. Ярошевского. — М., 1990.
36. *Херсонский В. Г.* Метод пиктограмм в психодиагностике психических заболеваний. — К., 1988.
37. *Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий В. В.* Семейная психотерапия. — Л., 1990.
38. *Якобсон П. М.* Эмоциональная жизнь школьника. — М., 1966.

Додаткова

1. *Битенский В. С., Херсонский В. Г., Дворяк С. В., Глушков В. А.* Наркомании у подростков. — К., 1989.
2. *Бубер М.* Два образа веры. — М., 1995.
3. *Бютнер К.* Жить с агрессивными детьми. — М., 1991.
4. *Васильюк Ф. Е.* Психология переживания. — М., 1988.
5. *Вопросы изучения и предупреждения правонарушений несовершеннолетних.* — М., 1970.
6. *Вопросы психологии личности школьника.* — М., 1961.
7. *Выгодский Л. С.* Собрание сочинений: В 6 т. — М., 1984. — Т. 4, 5.
8. *Ганнушкин П. Б.* Избранные труды. — М., 1964.
9. *Гросман А. Л.* Акцентуации характера и невроза у школьников // Психол. журн. — 1984. — № 5. — С.127–136.
10. *Гурьева В. А., Гидкин В. Я.* Юношеские психопатии и алкоголизм. — М., 1980.
11. *Диагностика и лечение истерического невроза и невроза навязчивых состояний у детей и подростков: Метод. реком.* — Х., 1977.
12. *Жутикова Н.* Учителю о практике психологической помощи. — М., 1988.
13. *Завилянский И.* и др. Психиатрический диагноз. — К., 1989.
14. *Захаров А. И.* Неврозы у детей и подростков. — Л., 1983.
15. *Зейгарник Б. В.* Патофизиология. — М., 1976.
16. *Изучение мотивации и поведения детей и подростков.* — М., 1972.
17. *Исаев Д. П.* Психическое недоразвитие у детей. — Л., 1982.
18. *Карвасарский Б. Д.* Неврозы. — Л., 1980.
19. *Клинико-психологическая диагностика взаимоотношений в семьях подростков с психопатиями, акцентуациями характера, неврозами и неврозоподобными состояниями.* — Л., 1987.

20. *Королев В. В.* Психические отклонения у подростков-правонарушителей. — М., 1992.
21. *Леонгард К.* Акцентуированные личности. — К., 1981.
22. *Личко А.* Подростковая психиатрия. — М., 1991.
23. *Макаренко А. С.* Коллектив и воспитание личности. — М., 1972.
24. *Максимова Н. Ю.* Психологический аспект профилактики алкоголизма и наркомании подростков. — К., 1995.
25. *Максимова Н. Ю., Червинская В. Б.* Психологические методы в розыскной работе. — К., 1994.
26. *Мастюкова Е. М.* Ребенок с отклонениями в развитии. — М., 1992.
27. *Налимов Н. В.* в поисках иных смыслов. — М., 1993.
28. *Патологические* нарушения поведения у подростков. — Л., 1973.
29. *Полищук И. А., Булахова Л. А.* Клиническая генетика в психиатрии. — К., 1981.
30. *Ранняя* профилактика правонарушений несовершеннолетних. — М., 1978.
31. *Рубинштейн С. Я.* Психология умственно отсталого школьника. — М., 1979.
32. *Современные* подходы к болезни Дауна / Под ред. Д. Лейна, Б. Стрэтфорда. — М., 1991.
33. *Стадненко Н. М.* и др. Диагностика отклонений в умственном развитии учащихся. — К., 1991.
34. *Трубецкой Н.* Смысл жизни. — М., 1994.
35. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. — М., 1990.
36. *Эмоциональные* нарушения в детском возрасте и их коррекция. — М., 1990.
37. *Эриксон М.* Мой голос останется с вами. — СПб., 1995.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Дитяча психологія та патопсихологія”	3
Зміст дисципліни “Дитяча психологія та патопсихологія”.....	5
Вказівки до проведення семінарських занять з дисципліни “Дитяча психологія та патопсихологія”	9
Теми і плани семінарських занять. Теми рефератів.....	10
Питання до самоконтролю.....	12
Список літератури	14

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп’ютерне верстання *А. М. Голянда*

Зам. № ВКЦ-4044

Підп. до друку 22.03.09. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк. арк 1,05 .Обл.-вид. арк. 0,88. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*